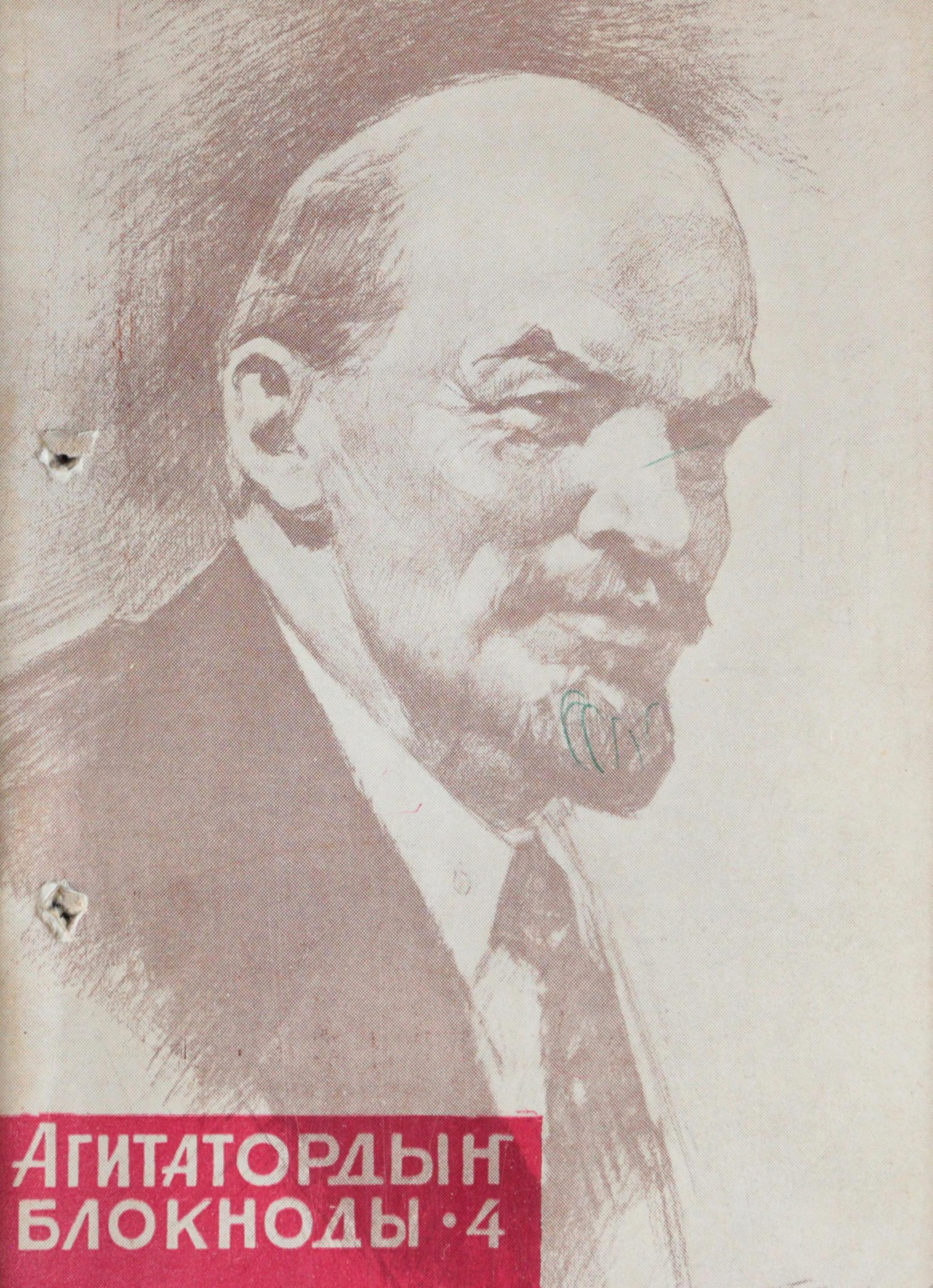

**АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 4**

АГИТАТОРДЫҢ БЛОКНОДЫ

4 №
апрель
1974 j.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүги

ЈУРТ ХОЗЯЙСТВОНЫҢ ИШЧИЛЕРИ ОРТОДО МӨРӨЙДИ ТАМ ЭЛБЕДЕР

Областын јурт хозяйствозынын ишчилери бешјылдыктын төр-тинчи јылын јенүлү баштадылар.

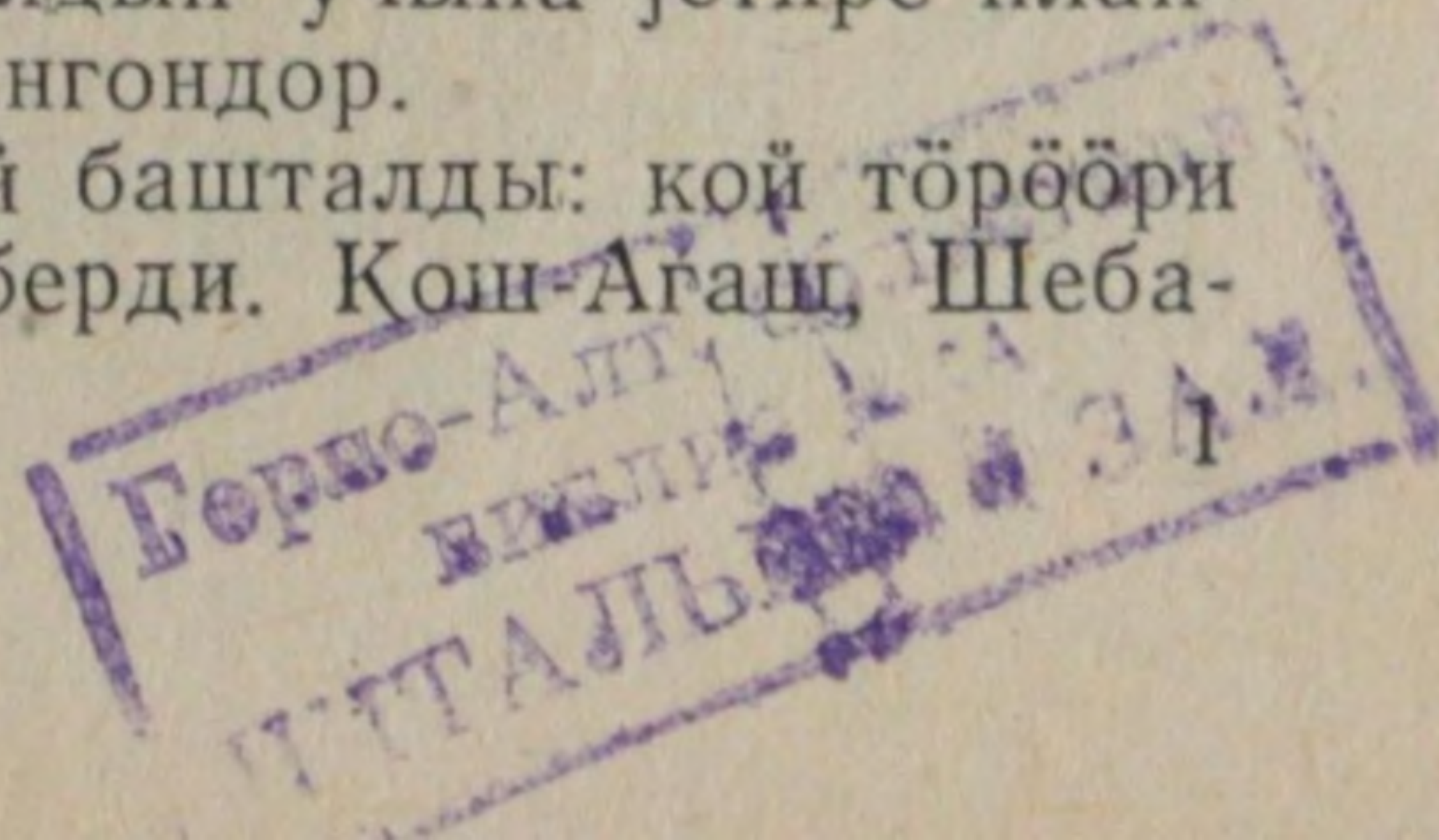
КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузында мынайда айдылган: «1974 јылдын планын бүдүргени ле ажыра бүдүргени јангыс та бу бешјылдыктын јенүлү бүдерин быжулаар эмес, је келер де бешјылдыкта албатынын материальный айалгазын ла культурный кемин көдүрерине бек төзөлгө төзөөринде јаан учурлу алтам болор.»

Планды јангыс ла бүдүрер эмес, ажыра бүдүрер — кажы ла кининин Кычырудан чыгып турган задачазы андый. Бу јылдын эки айында бүдүрген иштин итогторын көргөндө, кажы ла ишмекчи, колхозчы, специалист 1974 јылдын јаан учурлузын јарт ондоп турганы билдирет. Эмди ончо турлуларда кажы ла грамм ноокы, кажы ла килограмм сүт, эт учун тартыжу өдүп јат.

Бистин область баштапкы кварталда государственного 73600 ц. сүт садар болуп молјонгон. Эки айдын туркунына колхозтор ло совхозтор 51281 ц. сүт саткан. Уйларды кышкыда сүттендире саары јанынан Ондой аймактын фермаларынын ишчилери озолоп турулар. Кан-Оозы аймактын малчылары алынган молјуларын бүдүрери учун турумкай тартышкылайт. «Путь Ильича» колхоз сүтти апрель айдын чодына садып туру. Турачак аймактын алдында сондоп турган хозяйстволоры ижин јарандырып, февраль айда 2400 ц. сүт табыштыргандар.

Майма аймактын уй саачылары февраль айда јакшы иштегендер. Ыныргыдагы совхозтын уй саачылары Альбина Граб, Васса Долганова ла онон до өскөлөри кварталный план-јакылталарын март айдын баштапкы жарымында бүдүреле, кварталдын учына јетире планга үзеери 600 ц. сүт саап алар болуп молјонгондор.

Малчылардын ижинде сүреен каруулу өй башталды: кой төрөөри кидим өдүп јат, ноокы тараары көндүге берди. Кош-Агаш, Шеба-

лин, Ондой аймактарда эчки азыраачылар јаан једимдерге једип алгандар. Кош-Агаш аймакта «Путь к коммунизму» колхозтын ат-ту-чуулу койчызы Байтаза Сабитов кажы ла эчки бажына орто тооло 825 граммнан ноокы тарап алган.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, бийик молјулар аларын Көксуу-Оозы аймакта Абайдагы совхозтын ишмекчилери ле Кан-Оозы аймакта «Путь Ленина» колхозтын колхозчылары баштаган. Бу коллективтер государственного эт ле сүт садар кварталный пландарын өйинен озо бүдүрип салгандар. Јурт хозяйствонун јүстер тоолу ишчилери акту бойлорынын пландарын ажыра бүдүрер болуп молју алып турулар. Шебалиндеги ансовхозтын Чичке-Чаргыдагы фермазынын уй саачызы Андреева Т. А. тогузынчы бешјылдыктын үч жылынын туркунына план аайынча кажы ла уйдан 5850 кг сүт саап алар ордына 7118 килограммнан сүт саап алала, планын 122 процентке бүдүрген. 1974 жылда ол план аайынча кажы ла уйдан 2100 кг сүт саап алардын ордына 2600 килограммнан саап аларга молјонгон. Андый бийик молјулар алып, планга үзеери көп продукция берери учун тартыжуда туружып турган улус ончо коллективтерде бар. Кажы ла уй саачы, бозу азыраачы, механизатор бешјылдыктын төртинчи жылынын јаан пландарын бүдүрерин јеткилдеерге бастыра күчин салып иштеп турулар деп айдарга јараар.

Партийный комитеттер бастыра массово-политический ишти улусты шак мынайда иштеерине көдүргедий эдип өткүрип турулар. Колхозтордын ла совхозтордын көп сабазында партийный организациялар политический агитациянын кемин бийиктедери, онын өдүнгизин тыгыдары јанынан јаантайын јаан иш өткүргилейт. Шебалин аймакта партиянын райкомы лекторлорды ла докладчиктерди недеде бир катап хозяйстволорго ийет. Политинформаторлор, агитаторлор, районнын идеологический ишчилери партиянын јөптөрин, КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузын кажы ла кижиге јартап берерге кичеенгилейт, куучын-беседаларын иштеп турган коллективтердин ижиле колбулу өткүрип, олардын алдында турган чокум задачаларды јартагылайт. Андый куучын-беседалар производствонун резервтерин табарга, бүгүнгү пландарды бүдүрери јанынан эдилип турган иштерди хозяйствонун келер өйдөги өзүмиле колбой көрөрине болужат.

Массово-политический иш јакшы төзөлгөн коллективтерде производственный да иштер јакшы өдөт. Онызын Эјигандагы совхозтын ижинен көрөр аргалу. Совхозтын фермаларында 1974 жылга алынган социалистический молјуларды бичиген јараш стендтер бар; быјыл кандый једимдер учун тартыжатанын кажы ла кижы билер, ончо иштерде турган улус социалистический мөрөйдө туружат, политинформаторлор ло агитаторлор фермалар ла турлуларда улам ла болуп турат.

Чамалдагы фермада 12 уй саачы иштеп жат. Олорло жаан ишти журттын библиотекари, политинформатор Кашина А. Д. өткүрөт. Ол улусла куучын-беседаларды ферманын ижиле, жүрүмиле колбулу өткүрөт. Кызыл толукта ферманын молжулары, кажы ла уй саачыга он күнгө берилген план-жакылта, өткөн айда канча кире сүт саап алганын бичиген бюллетень бар. Бу фермада снчо уй саачылар сүт саар планын жаантайын бүдүргилейт. Фермада эн артык уй саачы деп адалып турган Афанасьева Н. В. 20 саар уйдан февраль айда 3585 кг сүт саап алган.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузын, журт хозяйствонун ишчилеринин ортозында социалистический мөрөйди элбедери керегинде КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин жөбин жартаары жанынан жаан иш өткүрилген шылтузында совхозтын экономический көргүзүлери чик жок жаранган. 1974 жылга тургузылган планы ла алынган молжуларды өйинег озо бүдүрерине керектү аргаларды жеткилдеер иш једимдү өдүп јат.

Жыландудагы фермада ноокы тараар иш божоголок то болзо, бу ферма ноокы садар планын ажыра бүдүреринде аланзу јок. Ферманын озочыл койчызы Тогусов Алексей 430 эчкиден 420 граммнан ноокы алар ордына кажы ла эчкиден 460 граммнан ноокы тарап алган.

Партийный ла хозяйственный органдардын алдында бу күндерде турган эн ле жаан ла каруулу задача јаскы кыра ижин јакшы өткүрип, бийик түжүмдү аш ла силосный культуралар өскүрип алары болуп јат. Ого үзеери, эмдештейин јайгы өлөң ижине белетенер керек.

Јаскы-јайгы өйлөрдө социалистический мөрөйди чокум төзөп алганы жаан учурлу. Парткомдорго, рабочкомдорго кажы ла журтхозяйственный кампанияда социалистический мөрөйди канайда төзөөрин, озочылдарды материальный ла моральный јанынан канайда көкидип көдүрерин, мөрөйди јарлу эдерин, озочыл ченемелди канайда таркадарын сүрекеј чокумдап, јартап алар керек.

Бу сурактарды бүдүрерине ончо идеологический ишчилерди тузаланар керек. Јаскыда ла јайгыда улустын көп сабазы ыраак турлуларда јадып иштегилейт, олардо чөлөө өй чек јокко јуук болор. Қайда ла иштеп турган ончо улуска партийный башкартуны тыгыда јетирерге партийный организациялар идеологический кадрларды ишке билгир тургузып, агитациянын ончо аргаларын: куучын-беседаларды, листокторды, «молнияларды», киноны, радионы, көрүмјилү агитацияны — ончозын элбеде тузаланар учурлу. Ончо иштер төс задачаны — јаскы кыра ижин ле јайгыда өлөң ижин јенүлү өткүрерине ууландырылар учурлу. Анчадала жаан ајаруны көрүмјилү агитацияга эдер керек. Оны јангыртып, чокум кычырулу, јарт, јараш эдип алганы жаан тузалу болор. Стендтерде, щиттерде, транспарант-

тарда ишкүчиле јаткандар алдынан бойлоры алынган молјуларын канайда бүдүрип турганы, техниканы билгир тузаланганы хозяйствого кандый туза јетирери, аш јуунадарын бир де күнге кыскартканы кандый туза берерин көргүзилер учурлу.

Јаскы-јайгы өйлөрдө көп улус деремнеге каа-јаада ла келгилейт. Партийный организациялар, хозяйстволордын башкараачылары јаланда иштеп турган улустын культурный некелтелерин јеткилдеери јанынан јаан кичеemel эдер учурлу. Јаңы газеттер, журналдар, бичиктер, саду, изү курсак — бу ончозы кидим иш тушта јаланда иштеп турган улуска сүрекей керектү.

Партийный организациялар ла хозяйственный органдар јаскы-јайгы өйлөрдө социалистический мөрөйди элбедип, јаан массово-политический иш өткүрерине ончо аргаларды тузаланар учурлу.

УЛУ ШҮҮЛТЕЛЕРДИН ЈЕНҮЗИ

(В. И. Лениннин чыккан күнине)

Јүс төрт жыл мынан озо, 1870 жылда 22 апрельде, В. И. Ленин чыккан. Ленин Маркстын ла Энгельстын баштаган ат-нерелү керегин оноң ары улалткан, келер өйдөги болотон революционный кубулталардын учурын терен билип, бу кубулталарды бүдүретен ийде-күчтерди баштап алып, улу јенүге јетирген.

СССР-дин албатылары бу күнди — большевиктер-дин партиязынын ла эн баштапкы социалистический государствонун төзөөчизинин, бистин улу башчыбыстын чыккан күнин јаан байрам деп темдектеп турулар. Бастыра телекейдин миллиондор тоолу ак санаалу улустары бу күнди бисле кожо темдектеп, ишкүчиле јаткандардын ойгор үредүчизи ле нөкөри болгон улу кижинин адын тоомјылу ла күндүлү адап турулар.

Календарьдан көргөндө, бежен жылдын туркунына телекей Ленин јокко туруп јат. Је бис календарьга бүтпей јадыс, ненин учун дезе, Ленин бистин јүрүмистен ырабаган, историянын јүк ле алтын страницазы болуп артпаган. Ол качан да бисле кожо. Ол бистин керектеристе. Бис бойыстын керектеристе онын шүүлтелериле, онын кереес јакылталарыла башкарынып јадыс, ичкее-ри барар јолысты онын ойгор сөстөриле јарыдып јадыс.

Бүгүңги советский общество — ол Лениннин улу шүүлтелери чын керекте бүткени. Советский Союзта Ленин төзөгөн Коммунистический партиянын башкарганыла јаан өзүмдү социалистический общество төзөлгөн. Бистин орооннын байлык-јөөжөзин тоолоорго миллиардла тузаланганы ас. Онын баазы триллиондорло тоололып јат. Бу мындый байлык јөөжөни Лениннин шүүлте-

лериле коммунизмди бүдүрүп турган албаты бойынын ат-нерелү ижиле эткен. Бистинг общество, Лениннинг озолдо айтканыла, ончо класстардын ла социальный группалардын, ончо нациялардын ла ук албатылардын бузулбас наҗылыгынын обществозы боло берди. Революциянын улу башчызы ишкүчиле јаткандардын ийде-күчине, олордын түгенбес аргазына терен бүткен. Албаты-јоннын бастыра бар арга-күчин Коммунистический партия чындык јолло баштап, коммунизмди төзөп бүдүрерине ууландырып јат.

Лениннинг чыккан күнинде советский улус КПСС-тин XXIV съездинен ала өткөн үч јылдын итогторын оморкоп көргүлейт.

Бешјылдыктын үч јылынын туркунына орооннын национальный кирелтези 17 процентке шыдар, промышленный продукцияны эдип чыгарары — 23,2 процентке көптөгөн. Бу үч јылдын туркунына 1200 жаңы јаан промышленный предприятиялер, онойдо ок көп цехтер ишке кийдирилген. Эмди СССР-динг капиталный вложениелери США-нын кемине тендежеле, Англиянын, ФРГ-нин, Франциянын ла Италиянын кожо алган капиталный вложениезинен 20 процентке көптөй берген.

Бешјылдыктын үчинчи јылы албаты-хозяйствонинг бастыра бөлүктеринде мергендү иштинг јылы, Бастыра-союзный социалистический мөрөй екпиндү өткөн јыл болгон.

1973 јылда бистинг ороондо кажы ла гектар аш 17,6 центнерден түжүм берген, 222,5 миллион тонна аш јуунадылган. Бу кире түжүм мынын алдында качан да болбогон. Хлопоктын, картошконинг, маала ажынын, күнкузуктын түжүми база бийик болгон. Јуртхозяйственный продукталарды госуларствотого садары чик јок көптөгөн.

Бешјылдыктын төс задачазы аайынча албатынын јадын-јүрүмин өнжүдери јанынан јаан иш өткүрилген. Ишкүчиле јаткандардын реальный текши кирелтези, кижии бажына алгажын, 14 процентке өскөн.

Бешжылдыктын пландарын бүдүрери учун бастыра албатынын тартыжузында бистин областьтын ишкүчиле жаткандары база эрчимдү туружат. Промышленный продукцияны садары жанынан былтыргы жылдын планы областьта 101 процентке, иштин арбыны жанынан 100,7 процентке бүткен. Журт жерлердин ишкүчиле жаткандары база једимдү иштеген. Государствого эт, сүт, тук садар план ажыра бүткен.

Эмди бастыра советский албаты бешжылдыктын төртинчи жылынын јаан пландарын бүдүрери учун бастыра күчин салып иштеп јат.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, бастыра коллективтерде план-јакылталарды бүдүрери ле ажыра бүдүрери учун социалистический мөрөй элбеп јат.

Советский албатынын коммунистический строителстводо јаан једимдери, Лениннин озолодо билгениле, бастыра телекейдин өзүмине јаан камаанын јетирип јат.

Социалистический ороондордын албатылары бастыра кижиликке ичкери өзүмге барар јол көргүзип јат. Социализмнин карындаштык ороондоры коммунистический ле ишмекчи партиялардын баштаганыла јаан јенүлерге једип алган. Социалистический хозяйствонин једимдери капиталистический системанын текши кызалангы тынып турган өйдө анчадала көрүмјилү болуп јат. Социализмнин ороондорынин ийде-күчи тыныганы ологотышјанындагы политиканын сырагај јаан ла уур деген задачаларын јенүлү бүдүрер арга берет. КПСС-тин XXIV съезди јөптөгөн амыр-энчү Программаны бүдүргени, социалистический государстволор тышјанындагы политиказын јөптөжип өткүрип турганы телекейде айалганы амыр-энчүге, социализмге тузалу эдип кубулар арга берди.

Советский албатынын једимдери јаан. Бу мындай јакшынак једимдерге бис Ленин төзөгөн Коммунистический партиянын шылтузында једип алганыс. Коммуни-

стический партиянын ийде-күчи — марксизм-ленинизм-
нин ээжилерине чындык болгонында, албаты-јонло бү-
зулбас бирлигинде. Партия — бистин өйдин ойгоры, ак-
чек күүни ле ак санаазы. Лениннин жаңы партийный би-
леттерде бичилген бу сөстөрин советский улус оморко-
гонду айдат.

Лениннин шүүлтелерин жүрүмде бүдүрери јанынан
ҚПСС-тин байлык ченемели ончо карындаштык комму-
нистический ле ишмекчи партиялардын, јайым ла со-
циальный ичкери өзүм учун ончо тартыжаачылардын
једими боло берди. Ленинизм — телекейлик ишкүчиле
јаткандардын идейный маанызы. Бистин партия — јана
баспас пролетарский, социалистический интернациона-
лизмнин партиязы — бу мааныны бийик көдүрип, ичке-
ри апарып јат. Ол социалистический најылыктын бирли-
гин тыгыдары учун, телекейлик коммунистический дви-
жениенин марксизм-ленинизмнин төзөлгөзинде тыгыган
бирлиги учун тартыжып јат.

Тартыжуда ла иште партия качан да Ленинле кожо.
Бистин ийде-күчистин, бистин жаңы јенүлеристин түген-
бес једимдери шак онызында. Лениннин керегин көн-
дүктирип, партия советский албатыны Ленин көргүскен
јолло коммунизмге баштап јат.

В. КАТАЕВ.

КРИТИКА ЛА САМОКРИТИКА ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРДЫН ЈҮРҮМИНДЕ ЛЕ ИЖИНДЕ ЈААН УЧУРЛУ

Критика ла самокритика партийный жүрүмнин жаан учурлу ленинский нормазы, партиянын өзүминин закондорынын бирүзи болуп јат. Азыйгызынан арткан јарабас керектерле, иште бар једикпес-тутактарды түрген јоголторы учун тартыжунын тын аргазы, башкараачы ишчилерди ле ишкүчиле јаткан калык-јонды једикпестерге јөпсинбес эдин үредип тазыктыратан төс арга бололо, критика ла самокритика јаңы, озочыл, ичкери өзүмдү керекке јол арчып јат. Критика ла самокритика — башкаратан ленинский ээжинин жаан учурлу бөлүги болуп јат.

Партия јакшы иштеерине критика ла самокритика кыйалта јоктон керектүзин Карл Маркс ла Фридрих Энгельс темдектегендер. Марксистский партиянын жүрүмине критика ла самокритика сөс јоктон керектү деп, Владимир Ильич Ленин көп катап айдып туратан. Тирү ле жүрүмдү кажы ла партия самокритика јокко јол алып болбос деп, Владимир Ильич үреткен.

Билеркеери, чынаркаары, бойынын јастыразын ла једикпезин көрүп билбези, оморды албаты-калыктан јажыраарга ченешкени партияга жаан јеткерлү деп, В. И. Ленин шүүп туратан.

«Билеркеп, чынаркап, бойынын ийдези неде болгонун көрүп болбой, бойынын јастыралары керегинде айдарынан коркыган бастыра революциялар јайрадылып јоголгон. Бис анайда јайрадылып јоголбозыс. Ненин учун дезе бойыстын јастыраларысты айдарынан коркыбайдыс, ол јастыраларды јоголторго үренип ала-

рыс» деп, Владимир Ильич Ленин партиянын XI съездине айткан.

Коммунистический партия Лениннинг jakылталарынан кыйа баспай, критиканы ла самокритиканы тыгыдар айалганы jaантайын jеткилдеп келди. Ол керегинде партиянын XXIV ле öскö дө съездтеринин резолюцияларында, КПСС-тин Төс Комитединин пленумдарынын jөптөринде ле Төс Комитеттин öскö дө jөптөринде бичилген.

«Ярославльдын городской партийный организациясында партийный juундар öдүп турганы керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин 1969 жылдагы jөбинде коммунисттер jедикпес-тутактар керегинде jalтанбай айдар, оlorдын критиказына, чокум шүүлтелерине jөмөлтө болорына иженер айалга кажы ла партийный коллективте jеткилделер учурлу деп айдылган. Партийный juунда критика эткен коммунисттерди кыйа көрөтөн учуралдарды чек jоголторы некелген.

Партийный критика көстинг көскө, ачык, jажыт ла jalтаныш jокко айдыларыла агыланып jat. Критикада кижини jamандаган, jabарлаган, кыйа көргөн cөстөр болбос учурлу. Критиканын задачасы — кижини түзедип айдары. Партийный критика чокум ла курч болгоныла коштой кижиге күүнзеген, jалакай, төп ууламjылу болор учурлу.

Темдек эдип, отчетно-выборный партийный juундарда, районный, городской ло областной партийный конференцияларда коммунисттер эткен критиканы ла шүүлтелерди алалы. Оlorдын ончозынан коммунисттер хозяйственный ла культурный иштинг ончо бөлүктеринде керектерди jарандырып аларга кичеенип тургандары, оlorдын политический күүн-санаазы бийик болгоны, партиянын ла башкарунын jөптөрин жүрүмде бүдүрери учун оlor каруулу болгонын jakшы билип тургандары көрүнөт.

Эликманардагы совхозтын Чопоштогы фермазынын

уй саачызы нөк. Тозыякова Т. Ф. районный партийный конференцияда совхозтын дирекциязын ла профсоюз-тын ишмекчи комитедин уй саачыларга јакшы иштегедий ле амырангадый айалга јеткилдебей, уй саачылар ортодо социалистический мөрөйдин ээжилерин бүдүрбей јат деп критикалаган. Коммунист Тозыякованын критиказынын кийнинде фермадагы иш ондолды, социалистический мөрөй тыгыды, сүт саары ла государственного табыштырары көптөди. Эмди фермадагы уур иштерди механизировать эдери көндүкти.

Барагаштагы совхозтын Беш-Өзөктөги фермазынын уй саачызы нөк. Чанчина А. А. ферманын комсомольский организациязынын, комсомолдын райкомынын уйан ижин критикалады. Райкомнын ишчилери фермаларга жүрүп, комсомолдорло, јашөскүримле тушташпай, куучындашпай јадылар, јииттердин коллективтерине болушпайдылар, онын учун јашөскүрим јуртта артпай јадылар деп айткан. Онын кийнинде совхозтогы комсомолдордын текши јууны өткөн. Фермада ВЛКСМ-нин комитединин качызын коомой иштеп турган учун иштеп чыгарган. Ончо фермаларда комсомольский ишти кезем јарандырар чокум керектер башталды.

Кан-Оозы аймакта «Путь Ильича» колхозтын тракторизи коммунист Мокин Э. В. районный партийный конференциядагы куучынында хозяйстводо экономист кижии јок учун экономический иш уйан төзөлгөнин темдектеген.

Майма аймакта «Јуртхозтехниканын» ПМК-зындагы парторганизациязынын качызы нөк. Тишкова Н. И. отчетно-выборный јуунда партиянын райкомын парторганизациялардын јангы тудулган јиит качыларына болушпай јат деп критикалаган.

Кара-Кокшадагы агашпромхозтын Уйменьдеги агаш кезер пункттын механиги коммунист Фомин А. М. отчетно-выборный партийный јуунда аймакисполкомды, онын ичбойында керектер башкарар бөлүгинин једик-

пестерин критикалаган. Милициянын ишчилери граждандар закондор ло ээжилер бузуп, јастыра керек эдип турган учуралдар керегинде эткен угузуларга ајару этпей турулар деп айткан.

«Советский Алтай» совхозтын койчызы нөк. Асканаков Л. И. отчетно-выборный партийный јуунда аймакисполкомнын культура бөлүгинин ижин критикалап, культпередвижка койчылардын турлуларына јүрбей, лекциялар кычырбай, беседалар өткүрбей турганын темдектеген.

Бу ок совхозто парткомнын качызы нөк. Семдешев Г. И. аймактын радиогазеди озочыл ишчилердин ченемелин јууп таркатпай туру деп критикалаган.

Ондои јуртта пенсионер Глушков М. Т. партийный јуунда связьтын бөлүгинин коомой ижин критикалап, онын ишчилери газеттерди орой јетирип, кезикте чек јетирбей јат деп айткан. Нөкөр Глушков Ада-Төрөл учун Улу јууда өлгөн улуска тургускан памятниктерди кичеебей јадылар деп јолду темдектеген.

Областной партийный конференциянын делегаттары бойларынын куучындарында промышленностьто ло јурт хозяйстводо јангыс ла једимдер керегинде айткандар эмес. Олор тургузылган задачаларды бүдүрерине, бисте бар аргаларды толо тузаланарына, бешјылдыктын јакылталарын ажыра бүдүрерине буудак эдип турган једикпес-тутактарды кезем критикалайла, олорды түргөн јоголтсры јанынан бойларынын чокум шүүлтелерин айткандар.

Темдектезе, Горно-Алтайскта бөс согор фабриканын ишмекчизи коммунист нөк. Қорытова Р. Д. бойынын куучынында фабриканын ижин мынан ары јарандыраы јанынан јаан учурлу сурак көдүреле, оныла колбой РСФСР-дин текстильный промышленнозы предприятияни јангыртарга акча ла технический оборудованиени бербей, фабрикага бир де ајару этпей турганын критикалаган.

Акташтагы рудоуправлениенинг парткомынын качызы нөк. Халимов Э. Н. Чуйдагы ГЭС-тин строительствозы сүрекей удай бергени керегинде куучындап, бу жаан учурлу стройканы башкарып турганын критикалады. Бу ГЭС бүтсе, Улаган ла Кош-Агаш аймактарды электрифицировать эдерин түргендедер, онын учун бу стройканы түрген бүдүрер керек деп сурады.

Партиянын обкомынын, горкомынын, райкомдорынын, парткомдордын ла баштамы партийный организациялардын ижинде коммунисттер партийный жуундарда, пленумдарда, активтерде, партконференцияларда айткан критический шүүлтелерди жүрүмде бүдүретен система төзөлдү. Коммунисттердин критический шүүлтелерин жууп, шүүп көрүп, оларды бүдүрери жанынан чокум иш өдүп жат.

Эмдиги өйдө партиянын райкомдоры, горкомы, парткомдор ло партбюролор жуукта жаңы өткөн отчетно-выборный партийный жуундарда, районный, городской ло областной партийный конференцияларда коммунисттер берген критический шүүлтелерди жууп шүүп көрөлө, оларды бүдүрер план тургузып алдылар. Ол шүүлтелердин көп нургуны бүткөн. Партийный жуундарда, партиянын обкомынын, горкомынын ла райкомдорынын пленумдарында выборный органдардын члендеринин ле коммунисттердин алдына критический шүүлтелер бүдүп турганы керегинде отчеттор эдилер.

Je оныла коштой кезик партийный организацияларда критика ла самокритика элбегедий ле тыныгадый айалга жок, коммунисттердин критический шүүлтелерин жүрүмде бүдүрерине шинжү тургузылбаганын темдектеер керек.

Партийный комитеттер, баштамы партийный организациялар коммунисттердин критический шүүлтелери жүрүмде бүдүп турганын бойлорынын ажарузында тудуп, ол керегинде коммунисттердин алдына улай ла отчет эдип турары керектү.

Јербойындагы советский, хозяйственный ле өскө дө органдар јаар эткен критический шүүлтелерди ол лотарыйын ологго јетиреле, тургуза ла бүдүрерин некеер керек. Ол органдардын башкараачылары ончо критический шүүлтелерди шүүп кӱрӱлӱ, ололды бүдүргени эмезе бүдүрерге турганы керегинде баштамы парторганизацияга јетирип турар учурлу.

Критический шүүлтелерди ајаруга албай, критиканы туй базып, оны эткен коммунисттерди истеерге ченешкен улус кату каруузына тургузылар.

Партийный организациялар ишти шак ла анайда тӱзӱгӱжин, партиянын Уставын бускан кажы ла коммунистти тӱзедип, чике јолго тургузар, оныла коштой партийный јӱрӱмнин јаан учурлу нормаларынын бирӱзин — внутрипартийный демократияны там тыгыдар арга болор.

В. А. ХАВБОШИН.

ЈАСКЫ ИШТИ ТӨЗӨМӨЛДҮ ӨТКҮРЕЛИ

Кырачылардын ижинин жаан каруулу ижи — жаскы кыра ижи жууктап келди. Ого бастыра жанынан белетенип алары журт хозяйствонун бастыра ишчилеринин агару кереги болуп жат. Жаскы ишке белетениште жаан учурлу керек — шинжүни тыгыдып, бастыра керектерди быжулап алары.

Колхозтордын ла совхозтордын ишчилери КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, беш жылдыктын төртинчи жылында бийик түжүм алары учун социалистический мөрөйгө киришкендер.

Жаскы ишке белетенеринин төс учурлу керектеринин бирүзи — жеткил ле тирү үрендү болоры. Бийик түжүм алары ла малга арбынду азырал белетеп алары хозяйствонун үренинин чындыйынан камаанду. Быыл аш ла азырал культуралар өскүрип алары жанынан колхозтордын ла совхозтордын алдында турган задачалар жаан, малдан арбынду продукталар иштеп алары оны бүдүргенинен камаанду. Малды жакшы кыштадарга быыл 62700 тонна сенаж, 278 мун тонна силос белетеп алар керек. Хозяйстволордын башкараачы ишчилери ле специалисттери оны аяруга алып, оны бүдүрерине аяруны тыгыдар учурлу.

Эмди жаскы кыра ижине белетениш кандый айалгада болгонын көрөли. Хозяйстволор быыл 190 мун центнер үрендү болор учурлу. Быыл 15 марттагы сводка аайынча болзо, бар үренин жук ле 93 мун центнери арузы ла тирүзи аайынча кондицияга жарап жат. Мындый айалга хозяйстволордын ла журтхозяйствен-

ный органдардын башкараачы ишчилерин чочыдар учурлу. Алтыгы-Оймондогы, Эжигандагы, Маймадагы совхозтордо, ченемел көргүзөр Горно-Алтайский станцияда, Кан-Оозы аймакта КПСС-тин XXII съездинин адыла адалган, «Ленинский наказ» ла Ондой аймакта Карл Маркстын адыла адалган колхозтордо жакшынак ла жеткил үрендү болорына ууландыра жаан иштер өдүп туру. Же кезик хозяйстволордо кондицияга жараган үрен эмдиге жок, онын учун кыразынын көп сабазына зеленкага деп аш үрендеерге келижерге жат, ол түжүмди бийиктедерине жаан каршу эдери жарт. Андый хозяйстволордын тоозына Абайдагы, Амурдагы, Талицадагы, Барагаштагы, Кенгидеги совхозтор, Кан-Оозы аймакта «Путь к коммунизму», «Путь Ильича» ла «Путь Ленина» колхозтор кирип туру.

Үрен аш өскүрип аларынын ла материально-технический жепсеништин эмдиги кеми бастыра сурактарды жегүлү бүдүрер арга берип жат. Анчадала жер ижинин культуразын бийиктедерине, журт хозяйстводо тузаланып турган кажы ла гектар жердин эффективнозын тыгыдарына аңылу аяру эдилер учурлу. Онын амадузына болуп, кыра салар жердин структуразын база катап шиндеп ле шүүп көрөр, агротехниканын некелтелери, жердин кыртыжынын айалгазы ла өскө дө керектер аайынча кубулталар эдер керек.

Түжүмди бийиктедер төс аргалардын бирүзи удобрениялерди билгир тузаланганы болуп жат. Былтыр түжүм бийик болгонынан улам жердин кыртыжында тузалу веществолор астап калган, онын учун быыл удобрение тузаланарынын учуры тыгып туру. Астаган веществолорды минеральный удобрениялер ле өтөк тузаланарын элбеткени ажыра көптөдөри жер ижинин культуразын бийиктедеринин төс некелтелеринин бирүзи болуп жат.

Областын хозяйстволоры быыл 246 мун тонна өтөк лө 16500 тонна минеральный удобрение тузала-

нар учурлу. 20 мартка жетире областьтын колхозторы ла совхозторы кырага жүк ле 138 мун тонна өтөк тарткандар. Минеральный удобрениелер экелери база жылбай туру.

Бу керек анчадала Майма ла Ондой аймактардын хозяйстволорында коомой өдүп туру. Кан-Оозы аймактын хозяйстволоры өтөк тартарынын планын жүк ле 30 процентке бүдүрген, Турачак аймактын совхозторы өтөк тартарын эмдиге баштабаган.

Көп саба механизаторлор жаскы иштин учурын чике билип турулар. Жаскы ишти агротехнический жарамыкту өйдө аайлу-башту өткүрери олордын бүгүнгү күнде тракторлорды ла журтхозмашиналарды чыныктап белетеп алганынан камаанду болгоны өткөн жылдын практикасынан жарт көрүнип туру.

Алтыгы-Оймондогы, Чаргыдагы, Карымдагы ла Жабагандагы совхозтордын, Ондой аймакта КПСС-тин XXIV съездинин адыла адалган, Кан-Оозы аймакта «Ленинский наказ», «Путь Ильича», «Путь Ленина» колхозтордын механизаторлары тракторлорды ла жаскы иштин машиналарын чыныктап ремонттойло, ангылу жерге 15 мартта тургузып койгондор. Амурдагы, Абайдагы, Мультатагы, Эликманардагы, Күпчегендеги, Ийиндеги совхозтордо, Ондой аймакта Карл Маркстын адыла адалган ла Калининнин адыла адалган колхозтордо жаскы иштин машиналарынын жүк ле 50 проценти ремонттолгон.

«Журтхозтехниканын» аймактар ортодо биригүзи хозяйстволорго тракторлор ремонттоорына коомой болужат. Ол жаскы ишке 258 трактор ремонттоп берер учурлу болгон, ремонттоп бергени жүк ле 90 трактор, жартап айтса, план жүк ле 35 процентке бүткен, ремонттын чындыгы да жабыс кеминде.

Жайымдап отулар өй чек жок. Эмди жаскы иш башталгалакта үреннин бастыразын шиндеп көрөр, керек болуп турган жерлерде аш арутаар машиналарды иш-

тедерин төзөөр, жаскы иштин оперативный пландарын тургузар, аш ла силосный культуралар өскүрер звено-
лор төзөөр, ологго иштейтен јерди ле керектү техника-
ны агылап берер керек. Техниканы ремонттоорын бо-
жодорына болужатан слесарьлардын бригадаларын,
өтөк тартар механизированный звенолор төзөөрин ки-
чеер, кажы ла күндө болгон једикпестерди түрген јо-
голторын јеткилдеер керек.

Партийный, советский, јуртхозяйственный орган-
дардын, хозяйстволордын башкараачы ишчилеринин
ле специалисттеринин каруулу кереги — једикпестерди
јоголторына бастыра ийделерди ууландыраы, үрен бе-
летеер ишти мергендү божодорын јеткилдеери, жаскы
иштин техниказын чыныктап белетеп алары учун меха-
низаторлордын ла ремонтный ишчилердин социалисти-
ческий мөрөйин көндүктирери болуп јат. Ишти бийик
чындыйлу бүдүрерин кату шинжүдө тударын јеткил-
деер.

Партийный организациялар башкараачыларга ла
специалисттерге бастыра резервтерди ле аргаларды ту-
заланаарына, быјыл бийик түжүм өскүрип алары учун
социалистический мөрөйді элбеде көндүктирерине бо-
лужар учурлу.

В. ШЕВЧЕНКО.

ЈУРТТАРДЫ ЈАРАНДЫРАР ИШТЕРГЕ АЈАРУНЫ ТЫҢЫДАР

Партия ла башкару городтордо ло деремнеде коммунальнй јеткилдешти јарандырарына јаан ајару эдип јат. СССР-дин албаты-хозяйствозын 1971—75 јылдарда өскүрер бешјылдык план аайынча КПСС-тин XXIV съездинин Директивтеринде јурт јерлерди јарандырары јанынан иштерди элбедери, коммунальнй јеткилдешти јарандырары, городтордо ло јурт јерлерде јажыл өзүмдер өскүрерин элбедери, городтордо улусты суула јеткилдеер ишти учына јетирери, 700 городтордо ло ишмекчи поселоктордо водопроводтор тудары, городтордо ло ишмекчи поселоктордо улус јадар туралардын 65—75 процентин, јурт јерлерде 40—50 процентин газифицировать эдери, городтордын ло јурт јерлердин санитарнй ајалгазын јарандырары јанынан иштерди тынғыдары темдектелген.

Директивтердин некелтелерин бүдүрери јанынан бистин областта бир кезек иштер өткүрилген. Культурно-бытовой ло коммунальнй объекттер тударына көп акча чыгарылып јат. Бешјылдыктын өткөн үч јылынын туркунына областта текши площади 1136 м² улус јадар туралар, 81 км электричество өткүрер линия, эки дизельнй электростанция, 100 кижии јадатан эки гостиница, Улалушка сууны кечире темирбетонный күр ле оног до өскө объекттер тудулган. Областын төс городында 200 койка турар хирургический корпус, вспомогательный школдын туралары, балдардын областной больницазы, областын районный төс јерлеринде көп јаңы туралар тудулган. Көксуу-Оозында типовой универмаг, 20 кижии јунунатан мылча ла прачечный, бытовой јанынан јет-

килдейтен комбинат, Кан-Оозында балдардын интерна-
ды тудулган, 50 койка турар больница тудулып јат.
Ќскө дө райондордо көп јангы объекттер тудулат.

Јурт јерлердин культуразы да јаранып јат. Майма-
да ла Турачакта водопроводты тудары башталган, өскө
дө районный төс јерлерде водопровод тудатан проектно-
сметный документация белен. Өдүп јаткан бешјылдыкта
областьта коммунальный объекттер тударына 4254 мун
салковой акча чыгымдалган.

Бешјылдыктын учына јетире коммунальный хозяйст-
вонын строительствозына 3,5 млн. салковой акча чыга-
рылар. Бу өйдө городто канализация иштеп баштаар,
44 км водопровод ло 41 км электросетьтин линиязы,
Қош-Агашта дизельный электростанция, городто 50 киж
јунунар мылча ишке кийдирилер.

Областьта газификация јанынан иштер элбеген. Бу
күнге јетире 13321 газовый плита тургузылган, Ондойдо
ло Маймада газ үлештирер станциялар тудары темдек-
телип јат. Јангы јолдор јазар ла бар јолдорды ремон-
тоор иштер чик јок јаранган.

Је городты ла јурт јерлерди јарандыраын јангыс ла
капитальный строительствого чыгарылган акчанын шыл-
тузында өткүргени јеткил деп бодоорго болбос. Область-
та јажыл өзүмдер өскүрери ле јурттарды ару-чек эдери
јанынан јурт улус бойлорынын күчиле јаан иштер эткен.
1971 јылда Бийский райондо Соколово деп ишмекчи по-
селоктын ла Славгородский райондо Подсосново јурт-
тын ишкүчиле јаткандары бойыстын јурттарысты, јол-
дорысты, айылдарысты ару-чек, јараш эдип алалыктар
деп, Алтайский крайдын ончо ишкүчиле јаткандарына
кычыру эткен. Бу кычыруны јарадып, көп јурт јерлерде
јаткан улустар јаан иш өткүрген. Көксуу-Оозы аймак-
тын Мульты јурттын ишкүчиле јаткандары јуртын ја-
рандырып аларга көп воскресниктер өткүрген. Алтыгы-
Оймондо јурттын тыш бүдүмин јарандыраар иште баш-
караачы ишчилер, совхозтын ишмекчилери, јурт интел-

лигенция, школдын үренчиктери турушкан. Жаңыс ла 1973 жылда городто ло областьтын райондорында 66 мун агаш тарылган, 76 мун м² жолдор ремонттолгон, 5600 м² штахетный чеден эдилген.

Журтап јаткан јеристи јараш, ару-чек эдип аларын кажы ла кижининг туура салбас задачазы деп көрүп, бу ишти күннен күнге элбедерине 1973 жылда Манжерок јуртта јаткан улус областьтын ончо ишкүчиле јатканда-рына кычыру эткен. Онызы чын. Бистинг јуртап јаткан городысты, јуртысты, оромысты јарандыраарында, оны ару-чек эдеринде бис бойыс туружар учурлу. Деремне-де кандый да јараш туралар тудуп салза, је оромдоры, айылдын јаны чөптөлип калган болзо, оромдордо, тура-лардын јанында јажыл өзүмдер, чечектер јок болзо, јурттын бүдүми јаман, шалбартып калгандый көрүнер. Онынг учун јербойынын Советтери, партийный организа-циялар јурт јерлерди јарандыраар ишке јаан ајару эдип, агитаторлордын, политинформаторлордын болужыла ончо улусты бу иште туружарына көдүрер учурлу.

П. СТРЕЛЬНИКОВ.

ХОЗЯЙСТВОНЫ ПАРТИЙНЫЙ БАШКАРАРЫ

КПСС-тин Төс Комитеди партияга, советский албатыга эткен кычырузын Ондой аймакта Калининнинг адыла адалган колхозтын коммунисттери ле бастыра колхозчылары жаан аярулу шүүшкендер. Кычырунын отжалбышту сөстөри колхозчыларга жаңы ийде кожуп, оларды КПСС-тин XXIV съездинин жөптөринде, КПСС-тин Төс Комитединин 1973 j. декабрь айда өткөн Пленумынын жөбинде тургузылган задачаларды жаан једимдү бүдүрерине оморкотты.

Бу исторический учурлу улу задачаларды бүдүрерине колхозтордогы баштамы партийный организациялар жаан жөмөлтө эдер учурлу. Онызы дезе коммунисттердин иштеги эрчими ле баштаачы учуры бийик кеминде турганынан, колхозтын хозяйственный ижин партийный организация канайда башкарып турганынан камаанду.

Бистин колхоз — көп бөлүк иштерлү жаан хозяйство. КПСС-тин Төс Комитединин бастыра партияга ла советский албатыга эткен кычырузына каруу эдип, колхозчылар тогузынчы бешжылдыктын төртинчи жылында государственного 4900 ц эт, 4960 ц сүт, 505 ц түк ле эчкинин ноокызын садары учун тартыжу баштадылар. Бешжылдыктын үчинчи жылынын жакылталарын колхоз жакшы бүдүрген. Планга үзеери государственного 263 ц эт, 15 ц түк, 1088 ц сүт табыштырган.

Бийик арбынду иш учун тартыжуны коммунисттер баштап турулар. Эрчимдү иштин јозогын комсомолдор көргүскилейт. Колхозтогы партийный организацияда 88 коммунист учетто туруп јат, ол тоодо алтан коммунист

бригадаларда ла фермаларда механизаторлор, койчылар, уй азыраачылар, уй саачылар, жылкычылар болуп иштеп турулар.

Колхозтогы баштамы парторганизацияда 4 цеховой организация, 3 партийный группа тӧзӧлгӧн.

Журтхозяйствeнный иштинг кеми жылдын ла бийиктеген ле элбеген сайын хозяйствeнный иштерди бӱдӱреринде цеховой партийный организациялардын, партийный группалардын учуры бийиктеп туру. Кышкы ӧйдӧ бис сӱт-товарный фермаларда ӱч партгруппа тӧзӧгӧнис.

Шашакмандагы бригаданын сӱт-товарный фермазында тӧзӧлгӧн партийный группаны Тонкурова Анна Михайловна баштап јат. Группада тӧрт коммунист. Олор комсомолдорло кожо ӧткӱрген јуундарында ферманын алдында турган задачаларды, кӱнӱн сайын болуп турган керектерди шӱӱжип турулар. Бу фермада иш чике тӧзӧлгӧн, санитарный айалга јакшы, ару-чек болоры јанынан кичеемел тын. Ферма январь ла февраль айлардын јакылталарын ажыра бӱдӱрген.

Шибиликтеги фермада тӧзӧлгӧн партийный группанын ижин нӧк. Барбарова Татьяна башкарып јат. Группада ӱч коммунист фермадагы бастыра керектер учун, пландар ла молјулар бӱдери учун каруулу болгондорын кӧргӱзет. Бу ферма 1973 жылдагы Бастырасоюзный социалистический мӧрӧйдӧ јенгени учун Мактулу грамотала, 600 салковой сый акчала кайралдаткан. 1974 жылга бу ферма государственного 1400 ц сӱт садар болуп молјонды. Быјылгы жылдын ӧткӧн эки айынын јакылтазын ферманын коллективи ак-чек бӱдӱрди.

Партийный группалардын ижин партийный комитет кӱнӱн сайын башкарат. Партийный башкарту дегени— ол элден ле озо улусла иштеери. Ишмекчилердин каруулу болорын тыгыдар, критиканы ла самокритиканы чике тӧзӧӧр, олорды једикпес-тутактарга, јаман ишке јӧпсинбес эдип колхозчылардын иштеги ле политический эрчимин бийиктедер керек.

Колхозтын партийный организациязы, онын парткомы бойынын ижин шак ла андый ууламҗыла тӧзӧп җат. Җыл башталып турарда, партком баштапкы кварталда партийный иштин планын тургузып җӧптӧгӧн. Планда ончо коммунисттердин, цеховой парторганизациялардын ла партгруппалардын ижин чокум башкарары темдектелген.

Бисте парткомнын, цеховой партийный организациялардын, партгруппалардын кӱнӱн сайын ӧткӱрген ижине, коммунисттер бӱдӱрген җакылталарга кату учет тургузылган. Онызы партийный җуундардын, бийиктей турган партийный органдардын җӧптӧри бӱдӱп турганын шиндеер арга берип җат. Онызы җокко партийно-политический ишти чике тӧзӧп, хозяйственного партийный башкартуны бойынын ӧйинде ле чике җетирип болбос.

Парткомнын бастыра члендери цеховой парторганизацияларга, партгруппаларга улам ла барып, олардын ижине болужып җадылар. Олор җуундар ӧткӱрерине, мӧрӧйди тӧзӧп башкарарына, итогторын кӧрӧрине, стенгазеттер чыгарарына болужып, коммунисттердин критический шӱӱлтелерин угуп, ол җедикпестерди җоголтор ишти тӧзӧӧрине болушкылайт.

Җаан учурлу хозяйственный иштер ӧдӧрдӧ, темдектезе, җаскы кыра ижине, ӧлӧн эдерине, парткомнын члендерин производственный бригадаларда политический иш учун каруулу эдип тургузып җадыс.

Былтыр җайгыда общественный малга азырал беле-теер ӧйгӧ парткомнын члени Наинова Парамай Шашакмандагы бригада учун каруулу эдип җӧптӧлгӧн. Ежов Олег Пайсыкович Ондойдогы бригадада политико-җартаар иш учун каруулу болды. Анайда бойынын члендерине чокум җакылта береле, партком колхозтогы текши ишке партийный башкарту җетирген.

Бу кӱндерде парткомнын ла колхозтын правлениезинин члендери койлор тӧрӧп турган турлулар сайын иш ӧткӱрип турулар. Җажы ла недеде ӧткӧн сайын партком-

нын члендери бойынын участогында иш керегинде парткомго отчет берип јат.

Албаты-хозяйствоны башкарарын јарандырары, экономиканы партийный башкарарынын кемин бийиктедери кадрларла ишти јарандырарын некеп јат деп, КПСС-тин XXIV съездинин јөптөринде айдылган. Онын учун колхозтын парткомы бойынын күнүн сайын өткүрип турган ижинде цеховой партийный организацияларды орто звенодогы башкараачы ишчилер, специалисттер бойынын ижи учун каруулу болорын бийиктедер ишти тözөөрине ууландырып туру.

Қалганчы өйдө хозяйствонын башкараачы ишчилери, специалисттер парткомдо, партийный јуунда жүзүн-башка хозяйствонный керектер аайынча отчеттор эдип турары јанжыга берди. Ол иш јаан тузалу болуптыр.

Бу јуукта бис партийный јуунда колхозтын главный зоотехниги болуп иштеп турган нөк. Басаргин Михаил Григорьевичтин отчедын угала, хозяйстводо зоотехнический иш тözөлгөнинде јаан једикпестер тапканыс: колхозто племенной иште учет булгалып калган, Талдудагы фермада уй малды искусственный үренделттер иш коомой тözөлгөн лө өскө дө једикпес-тутактар. Партийный јуун ол једикпестерди јоголтор аргаларды јартайла, јоголтотон өйин тургускан.

Партийный јуундарда специалисттердин творческий пландарын шүүжип јөптөп јадыс. Партком ло колхозтын правлениези анчадала механизаторлор белетеерине, искусственный осеменение өткүрер специалисттер белетеерин јаан ајару эдип турулар. Фермалардын зоотехниктери быјыл Горно-Алтайсктагы зооветтехникумда кыска курс өдөрлөр.

Колхозто общественный производствонын кемин бийиктедетен, колхозчыларды бешјылдыктын јакылталарын өйинен озо бүдүрерине көдүретен тös арга — социалистический мөрөй болгон до, болуп та јат.

1974 јылдын пландарын ла социалистический мол-

јуларын өйинен озо бүдүрери учун социалистический мөрөйдө эки жүс беженнен ажыра кижиге туружып жат. Бастыра ишчилер бойлорына социалистический молжулар алгылайла, бой-бойлорынын ортодо мөрөйлөжип турулар. Бригада бригадала, ферма фермала, колхоз Карл Маркстын адыла адалган колхозло мөрөйлөжөт.

Койчылардын ортодо элбеген социалистический мөрөйдө коммунист Уйгулуков Борис Константинович озолоп туру. Нөк. Уйгулуков колына алган 586 койды ончозын кыштадып чыкты.

Уй саачылардын ортодо төзөлгөн социалистический мөрөйдө КПСС-тин членине кандидат нөк. Кубашева Клара Григорьевна озолоп туру.

Же оныла коштой колхозтын ижине партийный башкарту жетирип турганында жаан жедикпестер барын жажырбай айдар керек. Темдектезе, бисте иштин дисциплиназы жабыс, хозяйственный иштерде жедикпестер көп. Көп мал субай артат, малдын продуктивносты астайт.

Партком малчыларды культурно-бытовой жеткилдөөрин коомой төзөгөн. Мындый жедикпес-тутактар көп. Малчылардан көп комудал болуп жат.

Партком, цеховой партийный организациялар, бастыра коммунисттер колхозтын ижиндеги бар жедикпестерди жоголторы, партиянын XXIV съездинин жөптөрүн, КПСС-тин Төс Комитединин 1973 жылда декабрь айда өткөн Пленумынын жөптөрүн жүрүмдө бүдүрери жанынан кичеенип турулар. Калининнин адыла адалган колхозтын ишчилери, коммунисттерге баштадып, КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен кычырузы аайынча тогузынчы бешжылдыктын төртинчи жылынын пландарын ла молжуларын бүдүрерине ле ажыра бүдүрерине бойлорынын бастыра ийде-күчин ууландырат, социалистический мөрөйдин от-жалбыжын там элбедер.

Д. А. ЧЕЛТУГАШЕВ.

КРУЖОКТОГЫ КУУЧЫН-БЕСЕДА

Куучын-беседа — кружоктогы үредүнинг эн учурлу, эн јилбүлү бөлүги. Көп пропагандисттер куучын-беседа өткүрер эп-аргаларды јетире билбей турулар. Тема аайынча лекцияга эмезе куучынга белетенип алзам, куучын-беседаны да јаан јоболто јогынанг өткүрерим деп, кезик пропагандисттер бодогылап јат. Бис бодозоос, андый шүүлте јастыра. Лекцияны ла куучын-беседаны өткүрерининг методический эп-аргалары чек башка. Куучын-беседанын амадузы — угаачылар алдынанг бойлоры иштеер тушта материалды канайып билип алганын јартаары. Мында башка эп-аргалар керектү. Онын учун куучын-беседага аңылу белетенер керек. Көп сабазында куучын-беседа пропагандисттинг кире сөзиненг башталып јат. Кире сөзинде пропагандист бу үредүде шиндеп турган теманын содержаниезин кыскарта эске алындырып, угаачылардын ајарузын тös шүүлтеге ууландырып, олордын алдына шүүжетен сурактар тургузып јат. Куучын-беседанын једимдү өдөрин элден ле озо јакшы сананып тургускан план јеткилдейт. Ол планда кире сөстинг содержаниезин, тös лө кожулта сурактарды, учалга сөстинг тös ууламјызын озолодо темдектеп алганы тузалу. Учалга сөстинг содержаниези көп јанынанг угаачылардын айткан куучындарынын аайынанг камаанду болор. Сурактарды шүүжерин тösөөри, угаачыларды куучын-беседага тартып алары куучын-беседанын эн уур бөлүги болуп турганын бистинг областьта марксизмнинг-ленинизмнинг тösөлгөлөрине үренер школдордын ижин шиндегени көргүскен. Угаачылардын ајарузын эрчимдедер эн ийделү арга — ол олордын алдына «ненинг учун?»

деген сурак тургузары деп, кезик пропагандисттер бодогылап јат.

Куучын-беседаны башкарып тура, јангыс ла кире сөстө тургузылган сурактарла болорзынарга јарабас. Куучын өдөр тушта бойынын ойинде ле эптү тургускан јангы сурактар куучын-беседага јаан болушту болор.

Је сурактарды јангыс ла эптү айдып тургузарын кичеер керек эмес, оларды канайда ээчий-деечий тургузарын шүүп алар керек. Сурактар аай-ээжизи јок берилер болзо, каруузына теманы, суракты теренжиде јартабай турган чачыны эрмек-сөстөр угулар.

Пропагандисттин билгир-узы неде дезе, ол куучын-беседага творческий башталга, тагынан шүүнер санаа кийдирип билеринде. Карууларды угуп, кружоктын башкараачызы угаачыларды учебниктин материалын тегин ле айдып берерге ууландырып турган эмес, је керектерди түндештирерге, ылгаштырарга, жүрүмдеги ченемелди бириктире көрөргө, сурактарга каруулар табарга ууландырып јат.

Текши сөстөрлө айдылган калай каруула болорзынбас керек. Қижн сурактын төс учурын јакшы ондоп турганын көргүскедий чокум каруулар некеер керек. Угаачылар бойлорынын теоретический санааларынан качан јаан практический түп шүүлтелер эдер аргалу? Качан оларго чокум айалгаларда нени эдетен, кандый бир амадуга ненин учун өскө јолдорло эмес, а мынызыла једер аргалу деген сурак берилер болзо.

Јүрүмнин булгакту, уур керектерин јартазын деп некеп турган сурактар угаачыларды качан да болзо сонуркадып, терен санандырып, творческий көдүрингиге экелип јат. Үредү тужында кандый бир уур сурак туруп ла келгенде, угаачылар јилбиркей беретенин кажы ла пропагандист бойынын ченемелинен билер. Қижинин санаазы «ойгонгон» — керектин јажыды мынызында. Кандый ла керекте, ол тоодо политический үредүде де, кижн уур задачаны көргөндө, санаазы тыгыда иштей берет.

Кижн бeлeн кaруу бaр туштa эмeс, ол кaрууны бoйынн бaжылa бeдрeп тaбaргa кeрeк бoлгoндo, сaнaннп jт.

Улусты тынгыдa сaнaндырып иштeдeргe кoп сaбaзындa эки, кeзиктe бир кaнчa сурaктaрды улай-тeлeй тургузaргa кeрeк бoлуп jт. Ол сурaктaрдын кeзиги jткилинчe jрт, блaаш jок, кeзиги дeзe кaндый дa булгaкту бoлoр. Тeмдeктeзe, мындый сурaктaр бeрeргe jрaар:

— Пролетaриaт буржуaзиянын клaссын кaнaйып кoрyп jт?

— Je нeнин учун, кaчaн, кaндый aйaлгaлaрдa коммунисттер ишмeкчи клaсстын лa ончo дeмoкpaтичeский ийдe-кyчтeрдин, ол тoодo буржуaзиянын дa кaлыгынын бирлиги учун тaртыжып jадылaр?

Мынaйдa «уур aйaлгaлaр» тoзooри — aлдынaн бaшкa тургaн aмaду эмeс, oнызы jрт. Бу эп-aргaны тузaлaнып, прoпaгaндист бoйынн кpyжoгындa кaндый бир тeopетический сурaкты тeрeнжидe лe ончo jaнынaн шиндeeргe aмaдaп jт. Чeнeмeлдy прoпaгaндист jастырa кaрууларды угaачылaргa бoйлoрынa тyзeттирeт.

Куучын-бeсeдa oткyрeр туштa кoп прoпaгaндисттер бир кeзeк тeкши jастырaлaр эткилeйт. Тeмдeктeзe, угaачылaрдын эткeн jастырaлaрын прoпaгaндисттер бoйлoры тyзeдeргe, aйткaн куучынды тoлтырaргa кичeeнгилeйт. Je oнызын кeзиктe угaачылaр бoйлoры дa эдeр aргaлу инe. Кeзик aрaзындa прoпaгaндист энчикпeй, угaачылaрдын эрмeк-сoзин yзyп, шyйлтeзин jетирe aйдaргa бeрбeй jт, oнoн улaм бир кeзeк угaачылaр шyйшкeн тeмa aайынчa coc aйдaргa тидинбeй, зaнятиeлeрдe куучын aйтпaй бaрaт. Бир кaнчa учурaлдaрдa лекциядa aйдылгaны ончoзы куучын-бeсeдaлaрдa тaкып кoрyлeт. Мынызы ончoзы чын эдилгeн дeп aйдaргa бaзa бoлбoc. Куучын-бeсeдa — ол билип aлгaнын jaнгыс лa бeктeштитeн aргa эмeс инe. Кaндый бир тeмaны шyйшкeни угaачылaрдын билeрин тeрeнжидeр, oлoрды jaнгы jeтиpyлeрлe бaйыдaр учурлу. Онын учун куучын-бeсeдaгa, aнчaдaлa учaлгa cocкo бeлeтeнип, угaачылaргa бaзa кaн-

дый материал, канайып берерин сананып алганы тузалу.

Куучын-беседа тушта угаачылардын ајарузын эрчим-дедип турган аргалардын бирүзи — полемика (блааш-тартыш) өткүрери. Полемика — сүрекей јилбүлү методический эп-арга, оны В. И. Ленин улам ла тузаланып туратан. «Улустын блаажып-тартыжып турары керектү, айла өнөтийин эмес, чын керек аайынча, өскөртө айтса, керек «согушка» јетпезе де, је ого јүк јаан изү талашка да јетире блаашкылазын...» — деп, М. И. Калинин айткан. Марксизмди-ленинизмди, үредүнинг шак мындый эп-сүмезиле эн јакшы билип алар аргалу. Је пропагандисттер полемиканы эм тургуза јеткил эмес тузаланадылар. Куучын-беседа өдөр тушта онызына олордо көп аргалар бар: олар угаачылардын айткан куучындарын, эрмек-сөстөрүн тузаланар, «Ончогор анайып бодоп јадаар ба?», «Кем јөп эмес?», «Јастыраны кем ајарып ийди?» деп сурактар ла оноң до өскөлөрүн тургузып, угаачыларды бойлорын каруу берерине ууландырар аргалу.

Керек дезе сүрекей экпиндү дискуссия да өдөр тушта пропагандист куучын-беседаны јаантайын башкарып турар учурлу. Ол коллективный шүүжүнинг амадузын, угаачылардын төс ајарузында болотон сурактарды тем-дектеп алган болзо, куучын-беседа кандый јолло барары оноң камаанду. Куучын айткан улус ундынып, темадан туура барза, пропагандист оларды төс учурлузына бурып койор; угаачылардын кем-кемизи тургузылган суракка көндүрө ле каруун берердин ордына «айланып јүрер» болзо, оны түзедү сөслө эмезе болушту суракла керектин учуры аайынча айттырарга келижер; чике эмес каруу берилген эмезе јастыра эдилген болзо, угаачыларды түзедигер деп сураар эмезе бойы түзедү эдер керек.

Куучын-беседа эрчимдү өдөр учурлу. Бу тушта узак унчукпай отураарга јарабас. Угаачылар бир суракты шүүшкенде, пропагандист оларго болужып тура, экинчи суракты белетеп јат.

Дискуссияны чике ууландырып, куучын-беседаны

башкарып, пропагандист тон өткүрө мендебес, улустын эрмек-сөзүн улам ла үспес учурлу. Ол жагыс ла сурактар берип ле јарт эмес немени јартап билер болзо, онызы ас. Ол угуп билер учурлу. «Угуп билери — ол бойынын учурында база искусство» — деп, Н. К. Крупская айткан. Је кезик пропагандисттер бу искусствого эм тургуза јединип албаган.

Куучын-беседа божогон согында кружоктын башкараачызы учалга сөс алып јат. Учалга сөстинг учуры мындый: куучын-беседанын төс итогторын кыскарта көрөри, теманын уур сурактары аайынча айдылган куучындарды јартаары, куучын-беседа тушта божодылган јаан учурлу керектерди темдектеери.

Учалга сөсти куучын-беседанын бөлүктери аайынча эмезе бүткүлинче бастыра тема аайынча тургузарга јараар.

Куучын-беседа — ол жагыс ла эрмек, сурактар, каруулар эмес. Текши де айтса, политический үредүлер жагыс куучын-беседадан, ол жүзүн-јүүр бүдүмдү де болзо, турбай јат. Куучын-беседа тушта болушту наглядный пособиелерди көргүскени, технический аргаларды тузаланганы јакшы.

Пропаганданын жүзүн-базын кеберлерин элип-селиштирип турганы үредүни эрчимдедип, угаачыларды јилбиркедип јат.

В. КОНШИН.

ИШТИНГ АРБЫНЫ УЛАМ ЛА ӨЗӨТӨНИНИНГ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УЧУРЫ

Бу суракты јартаар тушта угаачыларга иштинг арбынын улам ла өскүрери социалистический экономиканын өзөрин ле јаранарын јеткилдееринде эн јаан учурлу ай-алга болуп турганын көргүзөр керек.

Теманы үренерин баштап тура, иштинг арбыны — ол, текшилей шүүзе, тирү ле овеществленный иштинг эрчими, једимдүзи деп јартаарга јараар. Мында улус бүдүрип турган ишти **тирү** иш деп, производствонунг средстволоры болуп калганын **овеществленный** иш деп айдар. «Керектинг учуры мындый: иштеер ийде-күчтердин, материальный ла финансовый чыгымдардын кажы ла единицазын тузаланып, производствонунг ла национальный кирелтенинг кемин чик јок көптөдөрине једип алар. Общественный иштинг арбынын бийиктедери учы-учында шак мынызында болуп јат» — деп, КПСС-тинг Төс Комитедининг XXIV партийный съезде эткен Отчетный докладында айдылат (КПСС-тинг XXIV съездининг материалдары, 55 стр.).

Иштинг арбыны — ол, чокум шүүзе, тирү иштинг эрчими, једимдүзи, ненинг учун дезе производствонунг средстволоры оморды јангыс ла иштеткен тушта тузазын јетирер аргалу.

Продукцияны эдерине керектү иштинг чыгымдары иштеер өйлө кемјилип турганда, иштинг арбыны бийиктеген дегени продукцияны эдерине чыгымдаган өйдин астаганы эмезе единица өйгө эдилген продукциянын көптөгөни болуп јат.

Иштинг арбыны улам ла бийиктейтенининг законы производствонунг ончо аргаларына келижетен текши

экономический закондордын тоозына кирип јат. Онын учуры мындый: продукцияны эдерине чыккан текши чыгымдар улам ла астап јат, тирү иш дезе там ла арбынду болуп браадат, өскөртө айтса, анча ок кире иш ол ок өйдин туркунына азыйдагызынан көп продукция эдип турат. Иштин арбыны бийиктейтени ончо общественно-экономический формацияларда производствонун өзүмин јеткилдеер айалга ла андый өзүмнин көргүзүзи болуп јат. Иштин арбынын бийиктедерге кажы ла общество јилбиркейт. Производствонун јангы табылган эп-аргазы озогызын иштин алдындагызынан бийик арбынына јеткен шылтузында јенип јат.

Капиталистический хозяйстводо иштин арбыны өзөтөн закон јаантайын бузулып турат. Капитализмле колбулу удурлаштар производительный ийде-күчтердин өзүмин буудактайт, онызы дезе иштин арбыны өзөринин тебүзин турумкай эмес эдет.

Социализмнин айалгаларында иштин арбыны өзөтөн закон быжу болуп јат. Производствонун средство-лоры общественонун јөөжөзи болуп турганы иштин арбыны өзөрине јөөжөни тангынан ээлегени ле капиталистический производственный колбулардын јетирип турган киреледиштерин јоголтот. Ого үзеери, социализм тушта общественный производствонун амадузына — ишкүчиле јаткандардын јадын-јүрүминин айалгазын улам ла јарандыраына, кижини ончо јанынан кеен-коо бүдүмдү эдип өскүрерге керектү айалгалар төзөөрине — јангыс ла иштин арбыны јаантайын өскөн шылтузында једер аргалу. Мыныла коштой иштин арбынын бийиктедерин түргедедер јангы айалгалар табылып келет: кулданыштан јайым улустын творческий ижи, социалистический мөрөй, ишкүчиле јаткандардын текши үредүзинин ле культуразынын кеми бийиктейтени ле оног до өскөзи.

Анайып, иштин арбыны өзөтөн закон ончо экономический формацияларга текши болуп тура, социализмнин айалгаларында бүдүми јанынан өскөлөнип, иштин ар-

быны јаантайын өзөтөн аңылу закон болуп туружат.

В. И. Ленин социалистический ле коммунистический строителстводо иштин арбыны өзөтөни сүреен јаан учурлу деп көрүп турган (онын мындый иштерин көригер: «Совет јаннын ээчий турган задачалары», ПСС, 36 т., 187—190 стр.; «РКП(б)-нин Программазынын проекти», ПСС, 38 т., 97—98 стр.; «Улу баштаңкай», ПСС, 39 т., 18—26 стр.). Мында пропагандист В. И. Лениннин иштерине тайанып, иштин арбыны кыйалта јок өзөтөнин ле социализмнин јенгүзине андый өзүмнин учурын көргүзип берер.

Социалистический экономический колбулардын артыктап турганы общественный производство ло иштин арбыны түрген тебүлерле өскөнинен көрүнип јат. (Иштин арбынынын өзүми керегинде јетирүлерди бистин орооныс, анайда ок бистин область аайынча алдынан башка өйлөргө эмезе 1971—1972 жылдарга ла 1973 жылга келиштире айдып берерге јараар. Мындый јетирүлер справочниктерде, статистический јуунтыларда ла статистический сводкаларда бар).

Өзүмнин андый тебүлери јангыс ла Советский Союзы эмес, је өскө дө социалистический ороондорды аңылайт, айла озор кандый бир алдынан башка өйгө келижип турган эмес, социалистический экономиканын ончо үйе-өйлөрине келижип јат.

Иштин арбыны јаантайын өзөтөн закон керектү једимдерди бойы бойынан ла экелбей, озорго јангыс ла общественнын чике амадулу плановый ижинин шылтузында једип алар аргалузына угаачылардын аңылу ајарузын ууландырар керек.

Тын өзүмдү социалистический общественнын ајалгаларында иштин арбыны өзөтөнинин учуры там јанап јат. Онызы, баштапкызында, социалистический производноны онон ары өскүрер ле ишкүчиле јаткандардын жүрүминин материальный ла культурный кемин кезем көдүрер задачаларла колбулу.

Иштин арбыны бийиктеген дегени элден ле озо производствонунг объемы јаанаганы болуп јат. Эмди онызы анчадала јаан учурлу, ненин учун дезе производствого јангы ишкүчиле јаткандарды үзеери тартып алатан аргалар астаган. Тогузынчы бешјылдыктын јакылталагына келиштире продукциянын кожулта өзүминин үлүзи иштин арбыны бийиктегенинин шылтузында промышленностьто 85 процент, строителство — 95, јурт хозяйстводо 100 процент болор учурлу. Иштин арбыны өзөринен анайда ок качественный да көргүзилер, өскөртө айтса, продукциянын бойына турар баазы, производствонунг астам-кирелтелү болоры ла онон до өскөзи камаанду. Иштин арбыны канча ла кире бийик болзо, бар айалгаларда продукция анча ок кире көп чыгарылат, анайдарда, обществонунг члендеринин материальный ла духовный некелтелерин јеткилдеерине керектү аргалар анча ок кире элбек болуп јат. Јагыс ла эдилген немени үлеер ле тузаланар аргалу ине.

Тогузынчы бешјылдыкта иштин арбыны 34 процентке бийиктеп калар, мынызы кижии бажына келижетен чын кирелтелерди 31 процентке көптөдөргө арга берер. Бу тушта иштин арбыны ишјалдан түрген өзөрин јеткилдегени јаан учурлу.

Экинчизинде, эмдиги өйдө иштин арбыны өзөтөнинин јаанай берген учуры неле колбулу дезе, производствоны арбыдадары экономиканы өскүрерининг төс эп-аргазы болуп браатканыла колбулу. Мынызы КПСС-тин XXIV съездинде агылу темдектелген («КПСС-тин XXIV съездининг материалдарын» көригер, 55, 142, 143 стр.).

Иштин арбынын бийиктеткен шылтузында промышленный продукциянын кожулта өзүми баштапкы бешјылдыкта 51 процент, јетинчи бешјылдыкта — 62, сегизинчи бешјылдыкта — 73 процент болгон болзо, 1971—1975 јылдардын туркунына 80—85 процент болоры темдектелет. Бу тушта кожулта өзүмнинг кажы ла процентининг материальный бүдүзи јаанап јат. 1940 јылда иш-

тин арбыны өскөнүнүн 1 проценти производствонун
объёмын 300 миллион салковойго, 1950 жылда — 500
миллион салковойго, 1960 жылда — 1,5 миллиард салко-
войго, 1970 жылда 3 миллиард салковойдон ажыра көп-
төткөн; 1975 жылда дезе ол 5,3—5,4 миллиард салковой-
го көптөдөр.

Үчинчизинде, иштин арбыны өзөтөнүнүн учуры иш-
теер өйдин кыскартылганыла колбой јаанап јат. Эмди
СССР-де иштеер недеде эн ле кыска. Эн кыска отпуск
12 күннен 15 күнге јетире узадылганыла колбой иштеер
күн база кыскарган.

Төртинчизинде, науканын, культуранын, искусство-
нын, анайда ок улусты не ле немеле јеткилдееринин эк-
пиндү өзүми иштеер арга-күчтерди производственный
эмес сферага (ишке) көптөн ийерин керектү эдет, оны-
зы иштин арбынын ончо аргаларла өскүрерин, иштеп
тургандардын бир бөлүгин производствонг айрыырын
некеп јат. 1975 жылда производственный эмес сферада
албаты-хозяйстводо иштеп турган бастыра улустын төр-
тинчи үлүзи иштеер деп айткадый.

Анайып, эмдиги айалгаларда материальный произ-
водствонун өзүми төс учурында јангыс ла иштин арбы-
ны өскөн шылтузында өдөр учурлу. Темдек эдип јербой-
ындагы материалды алгажын, бу сурак анчадала иле
јарталар.

Өрө айдылган литературадан башка, бу суракты
белетеер тушта мындый литератураны тузаланарга ја-
раар: «Социалистический экономиканын төзөлгөлөри»,
«Молодая гвардия» деп изд-во, 1971; «Социализмнин
политический өзүми» деп учебник, «Экономика» деп
изд-во, 1971; Л. А. Костин, С. Л. Костин. «Иштин арбы-
нын ончо аргаларла бийиктедер», «Экономика» изд-во,
1971.

С. РОГОВА.

ТУУЛУ АЛТАЙДА СОЦИАЛИЗМДИ ТӨЗӨӨРИНЕ СОВЕТСКИЙ АЛБАТЫНЫҢ ҚАРЫНДАШТЫК БОЛУЖЫ

Улу Октябрьский социалистический революциянын шылтузында бистин орооннын бастыра нациялары ла албатылары түңей праволу боло бергендер. Је ас улусту нациялар төс райондордо јаткан нациялардан экономический ле культурный јанынан тын сондогоны артканча болгон. Сибирьдин көп албатылары, ол тоодо алтайлар, капиталистический өзүмнинг кемине јеткелек туужы болгон.

Марксистский теорияга ла коммунистический партиянын ченемелине тайанып, В. И. Ленин өзүминде сондогон албатылар јенген пролетариаттын болужыла социализмге түрген једер аргалу деген шүүлте эткен. Владимир Ильичтин айтканыла болзо, өзүминде сондогон албатылар капиталистический өзүмди өтпөй, көндүре социализмге көчөр аргалу.

РКП(б)-нин тогузынчы съезди В. И. Лениннин айтканыла башкарынып, албатылардын чын ла түңей праволу болорына буудак эдип турган шылтактарды јоголторынын элбек программанын јараткан. Бу задачаны бүдүрерине орус ла тын өзүмдү өскө дө албатылар бастыра бар аргаларыла узак ойгө болужары јаан учурлу болгон.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын экономический айалгазы революциядан озо сүрекей уур болгон. Гражданский јуу ла өскө ороондордын јуулап келгени оны там ары уурлаткан. Сибревкомнын национальносттор аайынча наркомынын јетиргениле болзо, алтайлардын айалгазы сүреен уур, Алтайдын тууларында јажынган бандиттер олордын хозяйствозын түредип, малын

ла андайтан мылтыктарын айрып алгандар. Анчадала мал сүрекей корогон. Темдектезе, жылкы ла уй мал 1922 жылда 1916 жылдагызынан 51 процентке астаган, койлордын тоозы 40 процентке астаган.

Туулу Алтайдын жайрадылган хозяйствозын орныктырарга Советский башкару болуш жетирген. Болушты элден ле озо жоктулар алган, же оны анайда ок орто жаткан (средняк) крестьяндар база алган. 1923 жылда Туулу Алтайда аш-курсака жетпей жүргендерге болуш жетирери жанынан аңылу комиссия иштеген. Бу комиссия ажыра ачанадан аргадаар Төс Комитеттен область 700 пуд аш ла 239 мун салковой акча алган. Бу акча аш, үреч, журтхозмашиналар садып аларына, балдардын интернаттарын жеткилдеерине чыгымдалган. Алтайдын үредү бөлүгине 5 пуд какао, 10 пуд сахар, 30 метр бөс, 46 пуд книгалар ла үредүлү пособиелер берилген.

Областька Сибревком 200 пуд түк берген. 1923 жылда область государственный фондтон 35 мун пуд үрен аш алала, журт жаткандарга үлеп берген. Областька малды көптөдип өскүрерине 118 мун салковой акча ла 100 пуд эм берилген.

Партия ла Советский государство В. И. Лениннинг кооперативный планыла башкарынып, коммуналарга, артельдерге ле тегин биригүлерге, тагынан жаткан жоктуларга ла орто жаткандарга кредитле, журтхозяйственный жепселдерле, машиналарла болушкан. Орооннын өскө областьтарынан укту көп мал экелген. Мындый болуштын шылтузында областьтын малы 1928 жылда 1916 жылдагызынан 30,3 процентке көптөгөн, кыра салар жери 31,8 процентке элбеген. Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандары албатыхозяйствозын орныктырала, ончо советский албатыла кожо журт хозяйствоны производственный социалистический эп-сүмеле тззөөрин баштаган.

Советский башкару колхозторго акчала болужарын там ла элбедип турган. 1928—1929 хозяйственный жылда бу керекке 170 млн. салковой акча чыгымдалган, 1929—

1930 хозййственный жылдарда ол болуш 270 млн. салковойго јеткен.

Колхозтор тззёлөри түргенделген өйдө бу да болуш ас болгоны јарталган. Партиянын Төс Комитеди колхозторго 1929—1930 хозййственный жылга кредитке акча берерин 500 миллион салковойго јетирзин деп 1930 жылда январь айда јакару берген. Государство оны бүдүрип, 1930 жылда колхозторго кредитке бир миллиард салковой акча берген.

Туулу Алтайдын колхозторына акчала болужары 1930 жылда 405.979 салковойго јеткен.

1931 жылда јаскыда Туулу Алтайда нүргулай коллективизация өткүрери башталган. 1930 жылда колхозчылардын көп сабазы јоктулар болгон болзо, 1931 жылда колхозко орто јаткандар кирери башталган. 1928 жылда колхозко кирген орто јаткандар бастыра колхозчылардын 7 проценти болгон болзо, 1931 жылда — 36 процентке јеткен.

1931 жылдан озо алтайлар колхозко орустарга көрө ас кирип турган, 1931 жылда колхозко кирген алтайлар бастыра колхозчылардын 46,6 процентине јеткен.

Колхозный общественный производствоны тынгыдарына көп акча чыгымдаар керек болгон, 1930—1933 жылдарда областьтын јурт хозййствозына 11 миллион 490 мунг салковой акча чыгымдалган, онын талортозы мал өскүрерине барган. Бу өйгө жылу 234 кажаан, јарымдай жылу 180 кажаан, бозунын 112 кажааны, койдын 59 кажааны тудулган. Улус јадар туралар ла культурно-оздоровительный учреждениелердин тураларын тудары элбеде көндүккен.

1931—1934 жылдарда 145 алтай колхозто 2535 тура, 75 школ, 19 избачитальня, 10 клуб, 251 мылча тудулган, балдардын бир канча площадкалары ла яслялары ачылган.

Советский государство колхозторды тынгыдарына јарамыкту айалга тззөп турган. Областьтын колхозторы-

на јенилтелү кредит, јуртхозяйственный машиналар, үрен, укту мал берип турган. СССР-дин Совнаркомынын 1934 жылда 14 октябрьда чыгарган јөби аайынча деремнеге көчкөн колхозчылар государственного аш, картошко ло фураж аш табыштырарынан эки жылга јайымдалган. Мындый хозяйстволорго сүт, эт ле тук табыштырары јанынан јаан јенилтелер база эдилген. Қош-Агаш ла Улаган аймактардын улузынан поставкага продукция аларын чек токтоткондор.

Туулу Алтайдын экономиказын ла культуразын өнжидерге государство көп акча берип турган. Эки беш-жылдыктын туркунына бу керекке 88 миллион салковой акча чыгымдалган, колхозтордын бойларынын чыгымдаган акчазыла кожо ол 100 миллион салковойго јеткен. Союзный ла федеративный бюджеттен областьтын бюджетин толтырарына көп акча берилип турган.

Јаан өзүмдү нациялар өзүминде тын сондогон алтайларга коммунистический партиянын политиказынын шылтузында акту јүректен болушкандар. Ол политиканын тос амадузы сондогон албатыларды тын өзүмдү албатылардын кемине түрген көдүрери ле тен праволу болорын чын ла јеткилдеери болуп јат.

Производительный ийде-күчтерди түрген көдүрерине јербойынын улузынан ишчилер белетеер керек болгон. Јурт јерлерге социалистический строителствоны чике башкарарын билер, партиянын политиказын јакшы ондоор ло оны јүрүмде бүдүрерин билер башкараачы ишчилер керек болгон.

Башкараачы ишчилерле јеткилдеери јанынан јаан болушты ВКП(б)-нин Сибирский крайкомы јетирген.

Јаңыс ла 1924 жылда Туулу Алтайда јаантайын иштеерге 170 кижии ийилген, ол тоодо Л. П. Папардэ, П. Я. Гордиенко, Н. Ф. Иванов, К. И. Зыкова ла өскөлөри де. Олордын бастыразы баштапкы ла күннен ала јербойынын улузынан партийно-советский ле хозяйственный ишчилер белетеерине ууландыра јаан иштер өткүрген.

Олордын эрчимдү турушканыла областной партийно-советский школдо 1924—1934 жылдарда башкараачы 250 ишчи белетелген.

Алтай коммунисттерден кыска өйдин туркунына јакшынак башкараачылар чыккан: И. С. Алагызов, Л. П. Таушканов, А. С. Алагызов, И. В. Толток, П. С. Хабаров ло өскөзи де. П. С. Хабаров одузынчы жылдарда областной партийный организацияны башкарган, агалу-инилү Алагызовтор јарлу советский ишчилер болгон, Л. П. Таушканов јурт хозјайствонун областной бөлүгинин ижин башкарган. И. В. Толток Туулу Алтайдын јаш-өскүрими ортодо јаан иш өткүрген.

Туулу Алтайдын јурт хозјайствозын социалистический өзүминин јолына тургузарына јаан камаанын Ленинградтан келген ишмекчилер (двадцатипятитысячниктер) јетиргендер. Биске келген ишмекчилерден В. И. Хмелев, Н. Я. Яковлев, А. И. Зуев ле өскөзи де партийный организациялардын болужыла колхозторды тыгыдары, иштин јангы кеберлерин тузаланары, социалистический мөрөйди элбедери јанынан јаан иш өткүргендер.

СССР-де социализм јенген шылтузында национальносттордын экономический ле культурный өзүми озолу-сонду болгоны јоголгон. Алтай албаты кыска өйдин туркунына промышленностьын, јурт хозјайствонун ла культуранын өзүминде качан да болбогон једимдерге јеткен. Тагынан јаткан мундар тоолу оок крестьянский хозјайстволордын ордына эмди јаан колхозно-совхозный хозјайстволор төзөлгөн. Кажы ла хозјайстводо јангы 35—40 трактор иштеп јат.

Хозјайстволордо малдын тоозы көптөп туру. 1922 жылда областьта 75,5 мун тын уй мал болгон, 1972 жылда ол 176 мун тынга јеткен. Койлордын ла эчкилердин тоозы он катапка көптөгөн. Кыралайтан јер 8 катапка элбеген.

Колхозтордын ла совхозтордын общественный хо-

зыйстволоры өскөниле коштой, журт јаткан улустын жүрү-ми материальный јанынан аргалу, культуразы бийик боло берген, анайда ок иштин ајалгазы јаранган. Онызын ишкүчиле јаткандар керектү товарларды көптөн сadyп алар аргалу боло бергени јарт көргүзет. Анчадала телевизорлор, холодильниктер, магнитофондор, музыкальный инструменттер, јенгил јорукту машиналар, мотоциклдер садары јылдын ла көптөп туру. Быткомбинаттын албатыга тузалу товарлар эдери элбеген. Телефондор көптөгөн, автобустар жүрүжер јерлер база көптөп туру. Самолет ло вертолетло јоруктаган улустын тоозы јылдын јылга көптөп јат. Электричество, радио, газеттер ле книгелер областьтын эн ыраак деген кыштыларында да бар.

Октябрьский социалистический революциядан озо алтай албатыда бичикчи кижии јокко јуук болгон. Эмди Туулу Алтайда бичик билбес бир де кижии јок. Школдор до көптөгөн, үч институт, ағылу орто үредүлү беш заведение иштеп јат. Областьта СССР-дин писательдеринин союзынын ла СССР-дин журналисттеринин союзынын организациялары бар. Алтай писательдердин произведениелери СССР-дин өскө көп албатыларынын тилине көчүрилип, кепке базылат.

Озогы жүрүмди көргөн улус оны коркушту јаман түш аайлу эске алынат. Јашөскүрим ол керегинде бичиктерден кычырып, каргандардын куучынынан угуп турулар. Өткөн уур өйдин кату жүрүминен бистин жүрүмисте не де артпаган.

Мындый једимдерге алтай албаты бастыра советский албатылардын, элден ле озо орус албатынын, онын ишмекчи клазынын јаан болужынын шылтузында једип алган. Өзүминде сондогон национальносттордын сондогонын јоголторына болужарында кандый да уурлардан јана баспагар, керек тужунда тыныгарды да беригер деп, Ленин Россиянын пролетариадына бийик учурлу интернациональный кереги эдип јакыган. Орус иш-

мекчи класс, орус албаты бу јакылтаны ак-чек бүдүргендер. Ол бүткүл класстын, бүткүл албатынын интернационализмнин амадузына болуп бүдүргөн сүрекей јаан учурлу кереги болуп јат. Оны, бу подвигти бистин Төрөлистин албатылары качан да ундыбас.

И. ЭДОВ.

1 МАЙ — ИШКҮЧИЛЕ ЈАТКАНДАРДЫН БИРЛИГИНИНГ ТЕЛЕКЕЙЛИК КҮНИ

Жылдын сайын баштапкы майда пролетариаттын жуучыл ийде-кучининг корузин откurerи, капиталла тартыжуда бирлик болгонун ла бойынын революционный куун-табын коргузери 90 жыл мынанг озо, Чикаго городтын 40 мунг ишмекчилери јаан стачка от-кургениле башталган.

Ол тушта, 1884 жылда, капиталдын базынчыгын бир ле эмеш жымжадарын некеген ишмекчилердин амыр-энчу демонстрациязын городтын башкараачылары анзырап адып салган.

Чикагодо демонстрацияда турушкан ишмекчилерди адып олтур-гени керегинде жетирuler оскo ороондордын ишмекчилерин кор-кушту кородоткон. Англияда, Францияда, Россияда, Голландияда мындый анзыраган кылыкты жаратпай жаан митингтер откон. Чи-каго городто баштапкы майда болгон стачкага учурлап, жылдын сайын баштапкы майда бойлорынын праволоры учун тартыжып турган ишкучиле јаткандардын демонстрациязын откurer деп јоп-ти Америкада иштинг федерациязы чыгарган.

Бу јопти 1889 жылда II Интернационалдын Парижте откон кон-г्रेसи јараткан. Конгресстин делегаттары бастыра ороондордын пролетарийлерин 1890 жылда 1 майда бир ойдо оромдорго чыгып, 8 час иштеер кун тургузарын, ишкучиле јаткандардын јадын-јору-мин ондолторын некегер деп кычырган.

Баштапкы май пролетариаттын бир санаалу, бирлик болгоны-нын телекейлик куну боло берген.

Ишкучиле јаткандардын кулданышка ла капиталдын базынчы-гына удурлажа тартыжуда табылган бу байрам бистин ойдо бас-тыра јер устинде революционный ийде-кучтердин — телекейлик социалистический системанын, телекейлик ишмекчи движененин, национальный ла социальный јанынан јайымдалары учун, амыр-энчу ле социализм учун тартыжаачылардын интернациональный корузи болуп јат.

Советский јерде Баштапкы майдын байрамы жаан јыргалду айалгада одуп, бистин коп национальностторлу албатынын рево-люционный куунин, ол јанжыккан революционный, героический ке-ректерди ундыбай, улалтып турганын, партияга учы-кыйузы јок берингенин коргузет.

Баштапкы май — амыр-энчунинг ле иштинг байрамы. Иш качан

да болзо амыр-энчүлө колбулу. Советский улус бойынын ижиле бистинг Төрөлистинг ийде-күчин өскүрип, амыр-энчү учун тартыжуну тыңыдып, бастыра телекейде империалисттерге удурлашкан тартыжуга жаан жөмөлтө эдип жат.

Быжылгы жылда Советский Союзтын ишкүчиле жаткандары пролетарийлердин жуучыл ийде-күчин көрөр телекейлик Күнди — Баштапкы майды тогузынчы бешжылдыктын төртинчи, бастыра бешжылдыктын планы бүдерин быжулайтан жылдын жаан ла уур пландарын өйинен озо бүдүрери элбеп турган айалгада уткыыр.

5 МАЙ — ПЕЧАТЬТИНГ КҮНИ

* Бистинг ороондо газеттердин ле журналдардын тиражы жылдын жылга өзүп жат. «Правда» газет бир уунда 10 миллион, «Известия» — сегис миллион, «Комсомольская правда» — сегис миллионнон ажыра, «Сельская жизнь» — жети миллионнон ажыра, «Труд» — жети миллионго шыдар экземплярла чыгып жат.

* «Работница» ла «Здоровье» журналдардын кажызын ла он миллионнон ажыра кычыраачылар алдыртып жат.

* Совет жан турганынан бери бистинг ороондо 2,5 миллион бичиктер ле брошюралар чыккан, олордын текши тиражы 40 миллиард экземплярга шыдар.

* Бистинг ороондо бичиктер СССР-дин 89 албатыларынын тилиле, өскө ороондордын 56 тилиле кепке базылып жат.

* Каан тушта бойында письменность жок болгон 43 албаты эмди бойлорынын тилиле газеттер, журналдар, бичиктер кычырып жат.

* СССР-де 180 миллион кижиге — жети жашка жеткен улустын бастыразына жуугу—библиотекалардын кычыраачылары болуп жат.

9 МАЙ — ЖЕНҮНИНГ БАЙРАМЫ

Ада-Төрөл учун Улу жууда советский албаты немецкий фашизмди оодо соголо, улу женү алган күннен бери одус жылга жуук ой өткөн. Бастыра телекейдин өзүминде сүрекей жаан учурлу болгон бу күнди — Женүнинг Күнин советский албаты жаан байрам эдип темдектеп жат.

Бастыра телекейдин албатыларына коркушту жаан жеткерлү болгон бу жууда советский албатыга кандый жаан уур-күчтер женерге келишкенин көргүзип турган бир канча тоолорло таныжалыктар.

* 1939 жылда фашистский Германия баштаган телекейлик жуу Европанын, Азиянын, Африканын 1 миллиард 700 миллион албатылу 61 государствозына жайылган. 1941 жылда Советский Союзка

табару эдип, фашисттер бисти түрген көмө базып алала, бастыра телекейди бийлеп аларга умзанган.

* Бистинг ороонго табарган фронтко Гитлер сүреен көп черү ийген: 190 дивизия, олардо 5,5 миллион солдаттар ла офицерлер, 3700 ажыра танктар, 47000 көп орудиелер ле минометтор, 5000 шыдар жуучыл самолеттор.

* Экинчи телекейлик жууда советско-германский фронт сырангай ла жаан учурлу болгон: онын узуну 3000 ала 6200 километрге жедип турган, мында өштүнүн 190 — 270 дивизиязы жуулашкан, мында онын черүзинен 10 миллион кижиге өлгөн.

* Жуунун баштапкы ла өйлөрүнде 1 миллион 100 муң коммунисттер черүге барган. Кийиндеги жылдарда партиянын члендеринин талортозы фронтто жуулашкан.

* Жуу тушта өштүлөр бистинг ороондо 1710 городторды ла поселокторды жемирген, 70000 деревнелерди өртөгөн, 65000 километр темир жолды бузуп салган.

* 1941 жылдын экинчи жарымында орооннын күнчыгыш райондорунда жуу-жепсел эдип чыгарары тизилген. 1942 жылдын учунда советский албаты, коммунистический партияга баштадып, жаан ийде-күчтү военный хозяйство тизип алган. 1943 жылда, алдындагы жылга көрө, промышленностьтын валовой продукциязы 17 процентке, военный промышленностьтын продукциязы 20 процентке көптөгөн.

* Советский черү 1944 жылдын туркунында ла 1945 жылдын баштапкы жарымында керектү жуу-жепселди үзүк жок, жеткил алган. 1942—1943 жылдарда өткөн жууларда бир стрелковый дивизияга 180—200 орудие ле миномет, 14—17 танк, 13—20 самолёт келишип турган болзо, 1944 жылда — 200—245 орудие ле миномет, 14—35 танк ла 22—46 самолет келишкен.

* Фашистский Германияны, онын кийинде милитаристский Японияны оодо соккону телекейдин политический ле социальный айалгазын чек кубултып ийген: 700 миллионнон ажыра улус журтап жаткан 11 государство капиталистический телекейден айрылала, социализмнин жолуна кирген.

| БАЖАЛЫКТАР

Лурт хозайствонунг ишчилери ортодо мөрөйди там элбедер	1
Улу шүүлтелердинг јенүзи	5
Критика ла самокритика парторганизациялардын јүрүминде ле ижинде јаан учурлу	9
Јаскы ишти тзөмөлдү өткүрели	15
Лурттарды јарандырар иштерге ајаруны тыгыдар	19
Хозайствоны партийный башкарары	22
Кружоктогы куучын-беседа	27
Иштинг арбыны улам ла өзөтөнининг экономический учуры	32
Туулу Алтайда социализмди тзөөөрине советский албатынын ка- рындаштык болужы	37
Бистинг календарь	44

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 4/IV-1974 г. Формат 70×108 1/32. Усл. п. л. 2,1.
Уч.-изд. л. 2, 7. Тираж 969 экз. Заказ 1391. Цена 4 коп. АН 14412

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, пр. Коммунистический, 44. Горно-Алтайская типо-
графия, пр. Коммунистический, 27.

4 акча